

Политики за противодействие на икономическата криза: динамика на скритата икономика 2009

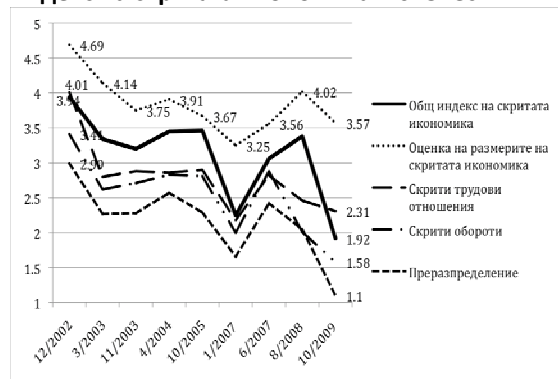
Информация за медиите

Центърът за изследване на демокрацията и фондация Фридрих Еберт организираха ежегодната кръгла маса, посветена на предизвикателствата, които скритата икономика поставя пред развитието и конкурентоспособността на България в период на глобална финансова криза. Центърът представи последните данни на *Индекса на скритата икономика* за 2009 г.

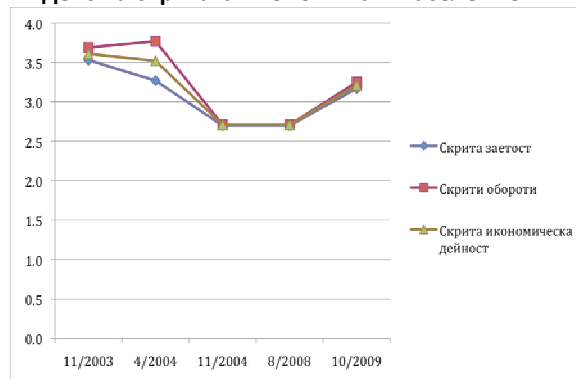
Индекс на скритата икономика 2009 г. – основни изводи:

През 2009 г. се наблюдава противоположно движение на индекса на скритата икономика и неговите компоненти при бизнеса и при населението. Докато при бизнеса индексът показва общ спад на скритата икономика спрямо предходни години, при населението се наблюдава покачване. Тази противоречива динамика се обяснява с ефекта на кризата и предприетите от правителството мерки за противодействие на скритата икономика през втората половина на 2009 г. От една страна, мерките са насочени предимно върху скритите обороти на бизнеса. От друга страна, в краткосрочна перспектива ефектът на кризата е противоположен при населението и бизнеса като води до повишаване на укриването на обороти и заетост при населението и намаляване на скритата икономика при бизнеса – преминаването от формалната към скритата икономика е свързано с много по-малко разходи за населението отколкото за бизнеса.

Индекс на скритата икономика – бизнес



Индекс на скритата икономика – население



Основни изводи от динамиката на индекса и неговите компоненти за 2009 г.:

- Наблюдава се нарастване на 'сивотата' на трудовите отношения при населението. Делът на неактивните и обезкуражени българи остава много висок на трудовия пазар – над 1/3 от активното население. Ако им бъде осигурена официална заетост това би донесло над 11 млрд. лв. допълнителен официален трудов доход;
- Спад в скритите обороти, особено в сферата на внос-износ и 'източване' на ДДС. Индексът следящ източването на ДДС бележи двоен спад;
- Трайна и устойчива тенденция за увеличаване дела на наетите с официално сключени договори. Около 6% от работещите нямат сключен официален договор;

- Устойчив висок дял на сключените договори със 'скрити' клаузи – минимално официално възнаграждение и допълнително изплащани суми 'на ръка'. Най-малко всеки десети работещ получава допълнително, недекларирано възнаграждение.

Мерки за противодействие на скритата икономика

През последните 3 години в публичното пространство, както от правителството, така и от неправителствени и стопански организации, са предлагани повече от 220 мерки за борба със скритата икономика. От тези мерки по-голямата част се стремят да възпрепятстват и разкриват нарушителите, а едва 10% от тях адресират липсата на ефективност в контролната и административна система. Според Центъра на мерките прилагани и предлагани в исторически план липсват: оценка и подбор; подкрепа от необходимите строги административни мерки и мерки повишаващи ефективността на контролната система; оценка разходи-ползи; единна система. Необходимо е през 2010 г. правителството да:

- Повиши контрола в най-рисковите области като: приходите от ДДС и акцизи;
- Подобри значително ефективността на контролната система – в момента тя наказва предимно масовите леки провинения;
- Подобри управлението на системата за обществени поръчки и държавни активи – делът на поръчките с нарушения остава огромен – над 70%, докато достъпът до обжалването им – затворен и в подкрепа на държавната администрация;
- Допринесе за трайна промяна на съотношението разходи – ползи от скритата икономика за бизнеса и населението.

От 2002 г. насам Центърът за изследване на демокрацията, заедно със социологическата агенция „Витоша Рисърч“, публикува и представя индекси на скритата икономика при бизнеса и населението, които обхващат следните елементи:

- 1. Размер на скритата икономика** – обобщава субективните представи на бизнесмените за равнището на скритата икономика в страната като цяло, както и в отделните сектори;
- 2. Скрити трудови отношения** – отразява разпространението на работата без трудови договори и ли на договори, които не отговарят на реалното трудово възнаграждение в съответния бранш;
- 3. Скрити обороти** – обобщава разпространението на различните начини за укриване на обороти в съответния бранш;
- 4. Скрито преразпределение** – дава информация за разпространението на практиката да се укриват данъци, мита, акцизи, както и да се 'източва' ДДС чрез счетоводни манипулации.

Създаден в края на 1989 г., Центърът за изследване на демокрацията е интердисциплинарен институт, който работи за развитието на демократичните ценности и пазарната икономика. Центърът е независима организация, която подкрепя процеса на реформи в България чрез мобилизиране на гражданското общество и въздействие върху обществените политики.

*За повече информация или за връзка с експерти на Центъра за изследване на демокрацията
тел. (02) 971 3000; csd@online.bg*

*Информацията от това съобщение за медиите може да бъде използвана свободно при позоваване на
източника - Център за изследване на демокрацията.*

С подкрепата на

